

Labradoodle, Irish Soft Coated Wheaten Terriër, Spaanse Waterhond. Oorsprong en achtergrond van hun gedrag.

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant.

De afgelopen twintig jaar is het aantal mensen met een allergie om onbekende redenen sterk toegenomen en daarmee de vraag naar 'allergie-vriendelijke' hondenrassen. Vaak wordt - ten onrechte - gesteld dat rassen die weinig verharen en/of weinig huidschilfers produceren dit zijn. Dit keer dan ook aandacht voor twee van dergelijke rassen – de Spaanse Waterhond en de Irish Soft Coated Wheaten Terriër - en een niet-erkend 'ras' met toenemende populariteit - de Labradoodle – die vaak op internet genoemd worden als honden die geschikt zijn voor mensen met een allergie.

Politieke ontwikkelingen

Het lijkt tamelijk willekeurig te zijn dat de Wheaten tot een terriër is bestempeld. De Wheaten heeft een heel andere achtergrond dan de meeste Engelse terriërrassen: het is oorspronkelijk geen speciaal voor de jacht gefokte hond, maar een multifunctionele boerderijhond. Er is helaas geen DNA onderzoek geweest dat meer opheldering zou kunnen geven over zijn achtergrond.

Dat juist deze boerderijhond het tot een terriër ras heeft geschopt, moet gezien worden tegen de politieke ontwikkelingen in Ierland tussen de wereldoorlogen. Ierland maakte tot 1921 onderdeel uit van het Britse Rijk. Het land was verdeeld in grote landgoederen die in handen waren de Britse aristocratie en de - overwegend protestantse - oud-Ierse landadel. Deze aristocraten – ook de Ierse - exploiteerden in de 18^e en 19^e eeuw hun grootgrondbezit overwegend vanuit Engeland, waar zij het grootste deel van de tijd woonden. Zij kwamen bij tijd en wijle naar het als achterlijk beschouwde Ierland om te jagen, waarbij zij vooral gebruik maakten van de speciale voor de jacht gefokte honden van de aristocratie, zoals greyhounds, setters en spaniels.

Nationalisme

Aangezien de jacht het recht was van de adel, was het de gewone Ierse – rooms-katholieke - boerenbevolking verboden om te jagen. Stropen werd streng bestraft. Op het houden van honden die op een jachthond leken, groter waren dan 19 inch (= 48 cm) of meer waard waren dan vijf pond, stonden boetes.

In het begin van de 20^e eeuw nam het verzet van de Ieren tegen de Britse 'overheersing' steeds fellere en gewelddadigere vormen aan. Dit nationalistische verzet leidde tot onafhankelijk zelfbestuur in 1921, al duurde het tot 1949 eer de Ierse Republiek een soevereine staat werd. De geschiedenis van Ierland tussen de wereldoorlogen wordt gekenmerkt door veel onderlinge strijd en een vurig nationalisme, waarbij men zich van alle

Britse invloeden trachtte te ontdoen. Tal van grote landhuizen werden platgebrand en alles wat een beetje Iers was - ook de lokale hondenrassen - werd verder genationaliseerd, door de Ierse achtergrond te benadrukken. Bij hondenrassen ging daarbij de aandacht aanvankelijk vooral uit naar de Kerry Blue Terriër, die een soort nationaal symbool werd van de gewone man doordat een nationale verzetsheld en politiek leider, Michael Collins, er een bezat en ook showde. Deze Kerry Blue had de betekenisvolle naam 'Convict 224', ter herinnering aan de tijd die Collins na de neergeslagen Ierse Paasopstand in 1916 in de gevangenis doorbracht.

Field Trials

Al in 1922 werd de Ierse Kennel Club opgericht. Deze organiseerde, in navolging van de (Britse) Kennel Club, ook *Field Trials* voor diverse type werkhonden. In 1932 viel daar een tarwekleurige, als Terriër ingeschreven, hond met een zachte vacht op door zijn goede prestaties. Deze hond trok de aandacht van twee terriër-liefhebbers, die zo enthousiast werden dat zij vervolgens op het platteland op zoek gingen naar uiterlijk gelijke honden om dit aparte 'ras' te behoeden voor uitsterven.

De honden die aan het begin staan van dit in 1937 erkende 'originele Ierse ras' werden Soft Coated Wheaten Terriër genoemd om ze te onderscheiden van de toen nog veelkleurige Ierse Terriër. Het waren echter multifunctionele, zich vrij voortplantende boerderij-honden, die niet speciaal geselecteerd waren voor een specifieke terriër-taak. Ze hielpen de boer zijn vee te verweiden, vergezelden hem op een eventuele strooptocht om konijnen te vangen en liepen op het erf om eens hier en daar een muis of rat te vangen, met de kinderen te spelen of een onbekende bezoeker toe te blaffen. Opmerkelijk is dan ook dat enkele jaren geleden bij de Amerikaanse Kennel Club een aanvraag werd ingediend – en in 2011 gehonoreerd – om de Wheaten toe te laten tot *Field Trials* voor herdershonden, gezien zijn bewezen talenten in die richting. Met zijn niet zo heel felle karakter lijkt de Wheaten bovendien ook niet al te sterk op de Britse selectief voor de jacht gefokte terriër rassen. Misschien is de Wheaten dus - ook al wordt hij tegenwoordig getrimd als een terriër om hem van zijn oorspronkelijke *Shaggy Dog* imago te verlossen – oorspronkelijk vooral een herdershond die nu in terriër-kleren rondloopt.

Rivaliteit

Iets dergelijks lijkt te gelden voor de Spaanse Waterhond. Ook hier lijkt nationalisme een rol te spelen bij de 'herontdekking' van dit Spaanse 'ras'. Tussen Spanje en Portugal bestaat een zelfde soort nationale rivaliteit als tussen de Engelsen en de Ieren. De Portugese Waterhond werd al in de jaren dertig van de vorige eeuw van de 'ondergang' gered en via een selectief fokprogramma omgetoverd tot een ras dat in 1954 voor het eerst werd ingeschreven en in de jaren zeventig enige bekendheid begon te krijgen.

Voor dat fokprogramma werden honden geselecteerd die bij vissers in de Algarve voor allerlei taken werden ingezet. Ze visten voorwerpen uit het water die daar in gevallen waren, hielpen netten en lijnen binnen te halen, brachten boodschappen of voorwerpen van de ene boot naar de andere, bewaakten de boten, pakten vissen die dreigden te ontsnappen. Het

waren dan ook uitstekende zwemmers en duikers. Kenmerkend voor deze honden was hun lange krulvacht, die zij aan hun – veronderstelde – waterhond-voorvader de Barbet te danken zouden hebben.

Vacht

Vonden de Spaanse enthousiastelingen, Antonio García Pérez en Santiago Montesinos Rubio, die tussen 1975 en 1985 honden selecteerden om de ‘oeroude’ Spaanse waterhond – ook wel ‘Turco’ genoemd - als ras op de kaart te zetten dat ze niet achter konden blijven bij de Portugezen? In ieder geval gingen ze op zoek naar honden met eenzelfde soort vacht. En vonden die bij boeren en veehoeders op de Spaanse hoogvlakten in Andalusië! De Spaanse Waterhond is van oorsprong dan ook een kleine herdershond die gebruikt werd om schapen en geiten te hoeden of te verweiden. Zijn waterwerk bestond waarschijnlijk uit niet veel meer dan het door een bergbeek ploeteren.

Waterwerk

Wel werden waarschijnlijk honden geselecteerd die aan het beeld voldeden dat García Pérez en Montesinos Rubio van een Waterhond voor ogen moeten hebben gehad: mensgerichte honden die graag apporteerden en goed trainbaar waren. Het is mij onduidelijk of aanvankelijk ooit op zwemmen is geselecteerd. Mogelijkerwijs is het gereconstrueerde ras alleen maar om kynologische redenen tot Waterhond uitgeroepen. Sinds 2002 doet de Spaanse Waterhonden Club (A.E.P.A.E.) echter wel haar best om het waterwerk-gehalte op te voeren. Er zijn werktesten waarbij de honden onder andere drijvende voorwerpen uit het water moeten halen, zwemmend een persoon op een surfboard naar de kant moeten trekken, van een steiger in het water moeten springen en een parcours moeten afleggen over een soort behendigheidsparcours met smalle loopplanken en steigers met rasters. Zo wordt langzaam gewerkt aan een ras dat ook functioneel beter aan het plaatje van een Waterhond voldoet.

Allergie-vriendelijke hulphond

De Labradoodle is het enige ‘ras’ dat in het leven is geroepen om te voldoen aan een moderne functionele eis: die van een allergie-vriendelijke hulphond. Het is een ras in wording dat nog niet is erkend. Aan de oorsprong staat een kruising tussen een poedel en een labrador. Wally Conron, een Australische fokker van blinde-geleidehonden voor de *Royal Guide Dog Association of Australia*, bedacht in 1989 deze kruising in een poging om een blinde vrouw, die getrouwd was met een man met een allergie voor honden, aan een hond te helpen. Aanvankelijk had hij een poedel willen opleiden, aangezien dit ras door het weinige verharen en hun vachtdichtheid als allergie-vriendelijk te boek stond. Dat was echter geen succes: ze waren om uiteenlopende redenen niet echt geschikt als blinde-geleidehond. Na 33 mislukte pogingen besloot hij een van zijn beste Labradors te kruisen met een Poedel. Uit deze

experimenten kwamen honden voort die inderdaad zowel allergie-vriendelijk waren als geschikt als blinde geleidehond.

Designer Dogs

Conran, zo schreef hij in 2007 in *Reader's Digest*, had echter een probleem: degenen die de pups in huis zouden om ze te socialiseren wilden geen kruising, maar een rashond. Uit frustratie verzoon Conran een 'rasnaam': Labradoodle. De publiciteit die vervolgens ontstond rond de eerste 'allergie-vrije' Labradoodle leidde, vooral in Amerika, tot een ware hype waar de commercie zich onmiddellijk op stortte. Er werden ineens talloze kruisingen – nu ineens chique *Designer Dogs* genoemd - van allerlei rashonden met poedels aangeboden. Ze kregen de meest fraaie namen – *snoodles*, *cockapoo's*, *groomdles* – en een al even lucratief prijskaartje. Terwijl men er bij de *Royal Guide Dog Association* al snel achter was dat het niet zo eenvoudig was om 'allergie-vriendelijke' honden te fokken - waardoor alle pogingen daartoe werden gestaakt - ging men in de rest van de wereld lustig verder. Zo bestaat er in de USA sinds 2004 een bedrijf *Allerca Lifestyle Pets* dat jaarlijks duizenden 'allergie-vriendelijke' honden verkoopt voor \$ 7.950. Het bedrijf geeft weliswaar geen 100% succes-garantie, maar toch wel bijna. De geest is, zoals Conran het zelf noemde, uit de fles.

Uniformiteit

De geschiedenis van de Labradoodle laat in 'real time' zien wat er zich ook honderd jaar geleden al vaak afspeelde wanneer er een nieuw 'ras' in het leven werd geroepen of opgebouwd. Uniformiteit is namelijk ver te zoeken bij nakomelingen van twee met elkaar gekruiste rassen met een heel verschillend uiterlijk en karakter. Er kan van alles uitkomen aan gedrag, grootte, uiterlijk en haartype. Op gebied van uiterlijk en gedrag van 'de' Labradoodle zijn er dan ook nogal wat verschillen, zeker bij de eerste generatie kruisingen.

Zowel de Poedel als de Labrador zijn over het algemeen intelligente, speelse, energieke, op samenwerking met de mens gerichte rassen. Meer dan de meeste labradors kunnen poedels echter wel eens gereserveerd, angstig, blafferig of bijtgraag zijn. Sommige labradors kunnen daarentegen bijzonder lomp uit de hoek komen of overdreven enthousiast en zelfs hyperactief zijn. Een combinatie van bepaalde eigenschappen van de beide oorspronkelijke rassen kan dus wel eens heel ongelukkig uitpakken.

Voorvoegsels

In dergelijke kruisingen verenigen zich bovendien de erfelijke ziektes van beide rassen, zodat er zich per saldo meer erfelijke ziektes kunnen openbaren dan in de rassen afzonderlijk. Allerlei groeperingen buitelen dan ook over elkaar heen in een poging om een 'rasstandaard' en fokregels voor de Labradoodle op te stellen en zich in clubs te organiseren. Daarbij probeert iedere zichzelf respecterende club zich te onderscheiden – vooral op het gebied van de gezondheid en de 'allergie-vriendelijkheid' - van andere clubs en vooral van de

particulieren en broedfokkers die lukraak labradors met poedels kruisen. Om de verschillen en vooral de meerwaarde voor de door het verschillende aanbod overweldigde pup-koper duidelijk zichtbaar te maken, worden er allerlei - soms zelfs gepatenteerde – voorvoegsels aan de naam Labradoodle toegevoegd.

Allergenen

Vooraf met de geclaimde allergie-vriendelijkheid valt het echter overal nogal tegen. Honden produceren - per individu - in verschillende mate verschillende typen allergenen waar mensen op reageren. Deze komen niet alleen uit het haar of de huidschilfers van de hond, maar ook uit het speeksel. Op welke en op hoeveel verschillende typen allergenen iemand precies reageert, is sterk individueel bepaald. Allergie-patiënten kunnen dus verschillend op een hond reageren.

De allergenen waar echter verreweg de meeste mensen met een allergie voor honden op reageren – Can f 1 en Can f 2 - worden uitsluitend door de speekselklieren geproduceerd. Een studie uit 2011 van Nicholas en collega's waarbij gekeken werd of honden van rassen die als allergie-vriendelijk te boek staan inderdaad minder Can f 1 allergenen uitscheiden in hun omgeving dan 'gewone' rashonden, wees uit dat er geen enkel verschil is. In enkele gevallen scheidden de onderzochte 'allergie-vriendelijke' rassen zelfs meer allergenen af. Hoe een allergie-patiënt op een hond reageert, moet dus steeds van geval tot geval worden bekeken.

Geen garantie

Wally Conran ondervond dit al in de praktijk. Hij liet de haar- en speekselmonsters van individuele Labradoodles proefondervindelijk testen op de allergische blinden. Dat pakte in de meeste gevallen niet goed uit. Conran geeft het voorbeeld van een nest van tien Labradoodles waarin er maar drie honden waren waar de desbetreffende allergie-patiënten goed op reageerden. Het kopen van een 'allergie-vriendelijke' rashond of Labradoodle, al dan niet voorzien van allerlei prediëaten, biedt dus geen enkele zekerheid of garantie.

Wetenschappelijke literatuur:

Butt, A., Rashid, D. & Lockey, R.F. (2012) Do hypoallergenic cats and dogs exist? *Annales of Allergy, Asthma and Immunology* 108, 74-76.

Nicholas, C.E. et al. (2011). Dog allergen levels in homes with hypoallergenic compared with nonhypoallergenic dogs. *American Journal of Rhinology and Allergy* 25 (4), 252-256.

Een van de eerste Labradoodles

Een voorloper van de Spaanse Waterhond??

Soft Coated Wheaten Terrier (1972?)